

народній низовій культурі, в якій поєднуються взаємоперехідні антитектичні поняття народження і смерті, верху та низу тощо, трактовані крізь призму нестримного, почасти амбівалентного сміху, постійних інверсій (перестановки ієрархічних, поведінкових нормативів), свідомого порушення пропорцій, алогізмів, панібратства, застосування мотиву тілесного земного світу [1, с. 463].

Фієста прослідковується у синтезі з війною, бо не все було так безхмарно. На тлі святковості, карнавальності, феєричності прослідковується кров, смерть, сльози, страх, відчай. Відбувається протилежність зовнішнього і внутрішнього, антитеза людського стану, почуттів. У синтезі з розвагами суголосно крокує смерть, зокрема тоді, коли задля екстриму люди утікають від биків, але одного чоловіка було вбито биком. Веселість перетворюється на нотки смутку і відчаю. Потрапляючи на це дійство битви матадора з биком, людина стає свідком і учасником дива, переживаючи емоційний «мікс» жаху, тривожного очікування, здивування та неймовірного захоплення, це викликає у публіки захоплення та гордість. Римський поет-сатирик I–II ст. Ювенал, протиставляючи життя сучасних римлян героїчному минулому, визначив як найбільші прагнення свого народу «panemetsircenses» – хліба і видовищ! Відбуваються гуляння, пияцтво, екстрим у синтезі з боєм, відвагою, смертю, публіка потребує видовища, і чим кривавішим воно буде – тим краще. Можемо провести інтертекстуальну паралель із українським постмодерним твором Ю. Андруховича «Рекреації», де також осередок інтелігентів потрапляє на гуляння і там теж відбуваються різні перипетії з головними героями, до речі, у центрі теж єдина жінка, яку чоловіки не обділяють увагою. Теж зчиняються бійки, погроми, сварки у єдності з любовною лінією. Головну увагу становлять видовища як тло розгортання подій, фрагментарність життя упродовж кількох днів, що наносить відбиток на довгий час.

Символічно автор обирає саме цей двобій, неначе вічна боротьба, протистояння, чоловічого і жіночого начала. І у цьому двобої перемагає лише один, якщо вони між собою воювати – то це страшна антигуманна битва протилежних світів. Як говорить матадор Ромеро: «– Быки – моилучшиедрузья. – Выубиваетесвоихдрузей? – Всегда. – Чтобыони не убили меня» [3, с. 140].

У більшості випадків перемагає матадор, який силою, зброєю, хитрістю витривалістю, стійкістю спроможний вбити бита з велетенською хитрістю і жорстокістю. Автор не випадково на тлі цього дійства розгортає стосунки між чоловіком і жінкою, аби показати, що коли вони стоять на сторожі один одного, конкурують між собою – то це може призвести до фатальних наслідків.

Відбиток і відголосок війни нависає над людьми, не даючи їм спокою. Кожен з героїв хоче втекти в інше місто, розважитися, забути все страшне, антигуманне, нелюдське. Але від себе втекти неможливо. Кожен з героїв шукає порятунку чи то в роботі, чи то в творчості, чи то в коханні, чи то в природі. Та кожен з героїв повністю нещасливий, шукаючи щось краще, він втрачає рідне, затишне для себе середовище, стає іншою людиною.

Як бачимо, на тлі святкування прослідкувати внутрішні та зовнішні колізії характеру чоловічого та жіночого не тільки крізь призму філософії та психології, а ще через соціальні та історичні перипетії, зовнішні чинники, які синтетично впливають на людину. Вічна тема специфіки чоловічого та жіночого вияскравлюється в аналізованому романі і потребує подальшого аналізу та вивчення.

Список використаних джерел

1. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т.1 / [Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – К.: ВЦ «Академія», 2007. – 608 с. (Енциклопедія ерудита).
2. Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (голова редколегії) та ін.; Л. В. Озодовська, Н. П. Поліщук (наукові редактори); І. О. Покаржевська (художнє оформлення). – Київ: Абрис, 2002. – 742 с. – 1000 екз. – ББК 87я2. – ISBN 966-531-128-X.
3. Хемингуэй Е. Фієста (И восходит солнце). Прощай, оружие! Романы; Старик и море: Повесть; Рассказы: Пер. с англ. / Сост., вступ. статья и примеч. Б. Грибанова; Худож. О. Верейский. – М.: Худож. лит., 1988. – 588 с., ил. (Б-ка классика. Зарубеж. лит-ра).

Александрович Тетяна Зіґфрідівна

Кандидат філологічних наук, доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

Малинка Микола Миколайович

Київський національний університет технологій та дизайну

ПРОБЛЕМА ВІРОСПІВІДАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ПРОЗІ XVI–XVII ст.

Проблема віротерпимості по відношенню до представників іншої релігії актуальна для України в будь-яку добу. Але чи не найбільш актуальне це питання назріло саме в XVI – XVII ст. Повзуча колонізація нашими землями у поєднанні з намаганням повернути українців до лона католицької віри призвели до унії, що не тільки не об'єднало народ, але й додало ще третю сторону в релігійних суперечках (православні, католики, уніати). Результатом конфлікту між поляками та українцями стали прояви жорстокості та ненависті до тих, хто інакше мислив, говорив, вірив. Це призвело до спрощення образу

ворога, в якому зливалися в єдине ціле «елементи релігійної, мовної, культурно-побутової, соціально-станової, політико-правової ідентифікації» [3, с. 69]. Наявність цих елементів дозволяли визначити «свого» й «чужого». Таке різке протиставлення не давали змоги людині залишатися індивідуальною, побоюючись опинитися в репресованій групі. Як наслідок, невпевненість, закритість, примарне майбутнє [3, с. 69].

Представники нашої полемічної літератури XVI – XVII ст. на сторінках своїх творів намагалися осмислити релігійну проблему українців та віднайти шлях виходу з цієї кризи. Центральним образом їхньої прози стала православна церква як інтегруюча складова українського суспільства [1, с. 7].

Проте не менш яскраві літературні пам'ятки залишили й представники унії. Намагання піднести освітній рівень власного народу та вписати його в європейський контекст не було сприйнято більшістю. «Широкий загальний небезпідставно бачив в унії один із засобів польсько-католицької експансії й загибель своїх віковичних батьківських засад та вольностей, тобто пряму загрозу для існування народу» [5, с. 46].

Українські письменники вбачали різні підходи до виходу кризової ситуації. Так, Мелетій Смотрицький наполягав на необхідності появи нового Наливайка або ж вождя-пророка, котрі змогли би «підняти суспільство, консолідувати довкола єдиної мети, збудити національно-релігійну свідомість «блудних синів» і запалити вогонь боротьби за соціальне і національне визволення рідного краю» [4, с. 73].

Герасим Смотрицький, захищаючи православну церкву як осередок ідентичності українців, закликав сучасників покаятися, пам'ятаючи про Страшний Суд. Адже на ньому кожен змушений буде відповідати за власні провини. Зрада же віри й Батьківщини, на думку письменника, найстрашніший з усіх гріхів [2, с. 334].

Василь Суразький «обстоював замкнутість української культури в давньоруських межах, не допускаючи можливості компромісного сприйняття інокультурних впливів» [5, с. 47].

Іван Вишенський взагалі вважав, що суспільно-політичні проблеми українського народу безпосередньо пов'язані з унією та католицизмом. Звідси походить твердження письменника, що «усі православні – це українці (русь), а неправославні – відступники» [5, с. 47].

Релігійні суперечки, що точилися на сторінках полемічної прози в XVI – XVII ст., не допомагали згуртуванню українців навколо спільної національної чи релігійної ідеї, а навпаки розводили представників однієї національності по різні боки, іноді роблячи їх запеклими ворогами. Проте саме ця літературна дискусія дозволила нашим мислителям сформулювати національні цінності, що сприяли усвідомленню необхідності ідентифікувати себе українцями з багатим історичним і культурним спадком крізь призму релігійного контексту.

Список використаних джерел

1. Гоцуляк В. Полемічна література XVI – XVII ст. в освітній культурі України / В. Гоцуляк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2018. – Вип 19, том 2. – С. 4-8.
2. Жуковський В. Організаційно-педагогічні засади діяльності Острозької академії XVI – XVII ст. / В. Жуковський, В. Махлюк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2016. – Вип. 15. Педагогіка. – С.329-338.
3. Казачинський Є.Г. Толерантність в українській полемічній літературі другої половини XVI ст. – початку XVII ст. / Є.Г. Казачинський // Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили. – 2011. – Випуск 143. Том 155. Політологія. – С. 67-70.
4. Назарук В.М. Формування барокового стилю у творчості літераторів острозького кола (друга половина XVI – перша половина XVII ст.): дис.... канд. філол. наук (доктора філософії): 10.01.01 «Українська література» / Назарук Віра Михайлівна. – Київ, 2017. – 183 с.
5. Терлюк І. Міжконфесійні змагання як вияв права українського народу на власні національні ідентичність і державність (остання чверть XVI – перша половина XVII ст.) / І. Терлюк // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. – 2017. – № 861. – С. 44-50.

Косьмії Марія Романівна

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Науковий керівник: Мицан Дарина Миронівна, кандидат філологічних наук, доцент

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

ПОЛОНІЗМИ В ХУДОЖНІЙ ТВОРЧОСТІ С. АНДРУХОВИЧ (НА МАТЕРІАЛІ РОМАНУ «ФЕЛІКС АВСТРІЯ»)

Полонізми становлять значну частину лексичного складу української мови. Елементи польського походження використовують у художніх текстах для створення певного експресивного ефекту.

Метою пропонованого дослідження є опис функціонування полонізмів у романі С. Андрухович «Фелікс Австрія» на фонетичному, лексичному, фразеологічному, словотвірному, морфологічному та синтаксичному рівнях.

Полонізм – це «різновид запозичення: слово, його окреме значення, вислів тощо, запозичені з польської мови або утворені за її зразком» [3, 466]. Слова і вислови польського походження в художньому